

PIC je kratica za pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja. Na PIC-u smo v projektu **ENABLE** raziskovali, kako razumljivi so kazenski postopki na sodišču za obdolžence z različnimi invalidnostmi. Obdolženci so osebe, ki jih na sodišču obdolžijo kršenja zakona. To je kratko poročilo o tem.

Kratko poročilo v lahkem branju za Slovenijo

Kaj je projekt **ENABLE**?

Vsi smo lahko vključeni v postopke na sodišču.

Lahko smo na primer obdolženi.

V projektu **ENABLE** se trudimo, da bi smo vsi enako in pravično vključeni v postopke na sodišču.

V projektu **ENABLE** želimo,

Obdolženec **Obtoženec** **Obsojenec**

Obdolženec je oseba, ki jo preiskujejo. Obdolženec še ni obtožen.

Obtoženec je oseba, za katero so zbrali dovolj dokazov. Za obtoženca se začne glavni del postopka na sodišču. Obtoženec je oseba, ki je v glavni obravnavi. Če obtoženca obsodijo, postane **obsojenec**. Določijo mu kazen.

Če obtoženca ne obsodijo, ga oprostijo.

Če smo obdolženi, obtoženi ali obsojeni, imamo še možnost ugovora.

Ko pa se sodišče na koncu odloči, rečemo, da je odločitev pravnomočna.

Če si pravnomočno obsojen, si zares obsojen.

da bi imeli obdolženci z invalidnostjo
v postopku na sodišču
enake pravice,
kot jih imajo drugi ljudje.

Kdo dela projekt?

V Sloveniji je projekt delal PIC.
Projekt so delali tudi v drugih evropskih
državah:
Romunija, Portugalska, Češka,
Slovaška, Bolgarija, Španija, Litva.

Kaj smo delali?

Iskali smo podatke
in govorili z različnimi osebami.
Govorili smo z **obdolženci z invalidnostjo**,
ki so bili/so vključeni v sodne postopke v Sloveniji
in drugih državah.
Govorili smo tudi s **strokovnjaki** na področju sodstva.
Na primer z odvetniki, sodniki, tožilci in drugimi.

Napisali smo dolgo poročilo.

V dolgem poročilu piše:

- kakšni so sodni postopki v Sloveniji,
- katere težave so imeli obdolženci z invalidnostjo in

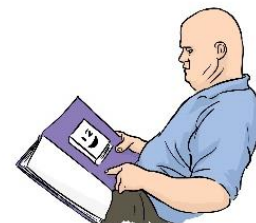

- kaj bi lahko v postopkih pred sodiščem izboljšali.

Težave v postopkih na sodišču

za obdolžence z invalidnostjo so na primer:

- obdolženci z invalidnostjo nimajo na voljo dovolj informacij in podpore od začetka do konca postopka,
- informacije niso napisane tako, da bi jih lahko prebrali in razumeli,
- obdolženci z invalidnostjo ne poznajo svojih pravic,
- zagovorniki obdolženca z invalidnostjo pogosto ne vedo, kakšne ovire ima obdolženec in kakšno podporo potrebuje v postopku pred sodiščem.

Zagovornik obdolženca je oseba, ki govori v korist obdolžencu.

Dobre stvari v postopkih na sodišču za obdolžence z invalidnostjo so na primer:

- Posveti na temo duševnega zdravja in izobraževanja na temo dela z ljudmi z invalidnostjo.
- V Sloveniji imamo **Akcijski načrt za invalide**. Akcijski načrt za invalide je dokument, ki varuje pravice invalidov.
- 2 osebi z invalidnostjo sta rekli, da sta bili zadovoljni s kazenskim postopkom. To pomeni, da so upoštevali njune pravice.

Kako naredimo sodne postopke za osebe z invalidnostjo boljše?

- V zakon moramo dodati nove stvari, ki bodo pomagale osebam z invalidnostjo. Rečemo, da je treba izboljšati seznam prilagoditev postopka v zakonu.
- Naredili bi lahko poseben program za osebe z invalidnostjo. To pomeni, da osebe ne bi šle v zapor. Osebe z invalidnostjo bi se vključile v program, ki bi bil narejen posebej zanje.

**Strokovnjaki v projektu so povedali,
kaj bi v postopkih na sodišču najbolj pomagalo.**

V postopkih na sodišču bi najbolj pomagalo:

- **individualno** delo z obdolženci z invalidnostjo
To pomeni, da obdolženec z invalidnostjo dobi čas in podporo, ki ju potrebuje.
- da obdolženci z invalidnostjo dobijo **seznam prilagoditev**.
Na seznamu lahko vidijo in izvedo, katere so njihove pravice v postopkih in kakšne možnosti imajo.
- da so vedno na voljo informacije v lahkem branju. Informacije morajo biti med postopkom dostopne

v jeziku, ki ga lahko berejo in razumejo.

- Da se zaposleni na sodišču z obdolženci z invalidnostjo pogovarjajo v enostavnem jeziku in preverijo, kako so osebe razumele sporočila.

Osebe z invalidnostjo tako lažje sodelujejo na sodišču

in so seznanjene s postopki in pravicami.

Kaj so rezultati projekta ENABLE?

V projektu ENABLE smo ugotovili, kako lahko izboljšamo sodelovanje obdolžencev z invalidnostjo v postopkih pred sodiščem:

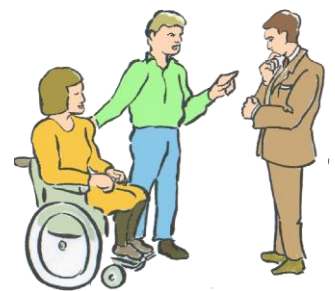
- strokovnjake v postopkih moramo učiti o pravicah oseb z invalidnostjo,
- narediti moramo seznam zastopnikov, ki poznajo pravice in težave oseb z invalidnostjo.
- vključiti osebe z invalidnostjo v pogovore.

Poslušati moramo,

kaj potrebujejo osebe z invalidnostjo.

Osebe z invalidnostjo morajo sodelovati pri pisanju

Akcijskega načrta o pravicah invalidov.

Projekt koordinira mednarodna organizacija
Validity Foundation.

Več informacij

Projekt sledi

mednarodnim in EU standardom

za osebe z invalidnostjo za dostop do sodnega varstva.

Nekaj informacij v lahkem branju

je dostopnih na teh povezavah:

- [Konvencija o pravicah invalidov](#) – lahko berljiv vodnik po konvenciji (4, 5, 9, 12, 13),
- [Vodnik po pravicah invalidov](#) – lahko berljiva in razumljiva oblika
- [International Principles and Guidelines on Access to Justice for Persons with Disabilities,](#)
- [European Union Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030.](#)

Druge informacije o projektu

Projekt ENABLE se je začel septembra 2022.

Končal se bo avgusta 2024.

Projekt pomaga plačati Evropska unija.

Številka projekta je 101056701.

Enabling inclusion and access to justice for defendants with intellectual and psychosocial disabilities (101056701 - ENABLE - JUST-2021-JACC).

**Co-funded by
the European Union**

This project is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them

©Ilustracije je prispeval Peter Gaber (projekt myPart) in arhiv Zavoda Risa.

